

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชา

การนิเทศการศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชานั้น เป็นงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนงานหนึ่ง เพราะการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศโดยอาศัยบุคลากรภายในโรงเรียน เป็นผู้นิเทศซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา รวมทั้งครูที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญ ตลอดจนมีประสบการณ์ในด้านการสอนเฉพาะสาขาวิชา (สิปปนนท์ เกตุทัต 2518: 132) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา เพราะในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนแยกเฉพาะ เป็นรายวิชา และหัวหน้าหมวดวิชา มีหน้าที่โดยตรงในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรในหมวดวิชา มีความใกล้ชิดกับครูมากกว่าผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ดังนั้นจึงสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างเหมาะสมมากกว่าผู้บริหารหรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ดังมีผู้กล่าวถึงงานนิเทศการศึกษ ของหัวหน้าหมวดวิชาไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

นีเกลย์ และอีแวนส์ (Neagley and Evans 1964: 106-107) ได้กล่าวถึงงานสอนและงานนิเทศของหัวหน้าหมวดวิชาไว้ว่าควรประกอบด้วย

1. เป็นตัวอย่างและสาธิตการสอนที่ดีแก่ครู
2. จัดหาข่าวสาร และ เครื่องมือที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอน
3. เยี่ยมชั้นเรียน ทำงานกับครู ทำให้ครูสนใจการใช้แหล่งวิทยาการ เช่น การทัศนศึกษา การใช้โสตทัศนอุปกรณ์
4. ทำงานร่วมกับคณะในทุกระดับที่จะพัฒนาหลักสูตร
5. ประมุขนิเทศครูใหม่
6. ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แก่ครูช่วยสอน
7. ช่วยงานโครงการนิเทศฝึกสอน
8. ให้ข่าวสาร เกี่ยวกับส่วนตัวและอาชีพที่จะช่วยพัฒนาขวัญและสมรรถภาพการสอนแก่ครู
9. รับรู้ ส่งเสริม กระตุ้น ความก้าวหน้าทางวิชาชีพของคณะทำงาน

10. ร่วมประชุมพบปะกับหมวดวิชาอื่น ๆ เสมอ
11. ติดต่อสัมพันธ์กับหมวดวิชาอื่น ๆ
12. ช่วยเหลือคณะทำงานในการใช้ผลการวิจัยและทำวิจัย
13. ช่วยในการ เลือก ส่ง เสริม จัดหา เครื่องมือ สำหรับกิจกรรมเสริม เช่น
ชุมนุม โครงการ และ เป็นผู้นำประชุม
14. ให้ความช่วยเหลือครู เมื่อมีปัญหาทางวินัย
15. ตัดสินใจคัดเลือกนักเรียนที่จะ เรียน ในหมวดวิชา
16. ช่วยงานโครงการแนะแนว
17. เป็นหัวหน้าในการวางแผน โครงการทดสอบ

กรมสามัญศึกษา (2525 : 528) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชา เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาจัด โครงการ เรียนและกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะ เลือก
เรียนโครงการนั้น
2. ควบคุมดูแลการเรียนการสอนในหมวดวิชาที่รับผิดชอบให้ เป็นไปตามหลักสูตร
และรายการสอน
3. จัดทำโครงการงบประมาณรายจ่ายในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
4. วิเคราะห์หลักสูตรและข้อสอบวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ เพื่อให้สอน
ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
5. นิเทศงานวิชาการในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
6. ดำเนินการจัดหาสื่อการเรียน เช่น หนังสืออุเทศ วัสดุฝึก เอกสารประกอบ
การเรียนการสอน สำหรับใช้ในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
7. ดำเนินการทดสอบ กำหนดแนวออกข้อสอบและตรวจสอบความถูกต้องของ
ข้อสอบวิชาต่าง ๆ ในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
8. ศึกษา ค้นคว้า ประเมินผล วิเคราะห์และวิจัย เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและ
แก้ไขปัญหางานวิชาการในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ
9. ติดต่อประสานงานทางด้านวิชาการกับข้าราชการครูในสถานศึกษาและนอก
สถานศึกษา
10. ปฏิบัติงานอื่นตามที่หัวหน้าสถานศึกษามอบหมาย

สันต์ ธรรมบำรุง (2526 : 70) กล่าวว่า หัวหน้าสายวิชามีส่วนร่วมในการนิเทศ
การสอนได้ดังนี้

1. ช่วยเหลือสนับสนุนในการปฐมนิเทศครูใหม่
2. คอยดักเตือนหรือสนับสนุนให้ครู เห็นความ เจริญออกงามในวิชาชีพ

3. ช่วยจัดโปรแกรมการสอนของครูที่ประสบผลล้มเหลวในการสอน
4. จัดตัวอย่างการสอนที่ดีของแผนกวิชาสาธิตให้ครูที่มาขอคำปรึกษา
5. หาข้อมูลและวัสดุอุปกรณ์ซึ่งจะนำมาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น
6. สร้างขวัญหรือให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้ครูทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
7. จัดให้ครูมีการพบปะกัน เป็นประจำ เพื่อรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น และ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
8. เข้าไปเยี่ยมในห้องเรียน ทำงานร่วมกับครู แนะนำแหล่งความรู้ เฉพาะสาขาวิชาให้ครูในสายวิชาของตน
9. สนับสนุนให้ครูในสายวิชามีผลงานในการค้นคว้า วิจัย

การนิเทศวิชาสุขศึกษาภายในโรงเรียน

การนิเทศวิชาสุขศึกษาภายในโรงเรียน เป็นงานส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ดังนั้นหลักการและวิธีการในการนิเทศจึงมีลักษณะ เช่นเดียวกับการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยทั่วไป ซึ่งจะต้องมีการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา แต่เนื่องจากกระบวนการในการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษามีความแตกต่างจากวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา เพราะการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษามีใช้การจัดการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังที่ สุชาติ โสมประยูร (2526 : 10) กล่าวว่า

การสุขศึกษาในโรงเรียน มีความหมายค่อนข้างจะกว้าง ไม่เพียงแต่หมายถึง การสอนวิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เท่านั้น แต่อาจจะหมายถึง การจัดโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพให้แก่เด็กเรียนทุกคน โดยให้นักเรียนแต่ละคน เกิดความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติ เกี่ยวกับสุขภาพไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม อันจะเป็นทางนำนักเรียนไปสู่การมีสุขภาพที่สมบูรณ์ โอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพดังกล่าวที่โรงเรียนสามารถจัดให้แก่เด็กเรียนนั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 ทาง ซึ่งรวมเรียกว่า "โครงการสุขภาพในโรงเรียนหรือโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน" (School Health Programs) ดังนี้

1. การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมทางจิตใจ
2. การจัดบริการสุขภาพขึ้นในโรงเรียน ทั้งทางด้าน การตรวจสุขภาพ การรักษา และป้องกันโรค และการสร้างเสริมสุขภาพให้แก่เด็กเรียน
3. การจัดสอนสุขศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตร โดยเน้นทั้งการสอนโดยตรงและการจัดสอนสอดแทรกเข้าไปในวิชาอื่น ๆ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

จะเห็นได้ว่า หัวใจของงานสุขศึกษาในโรงเรียนนั่นก็คือ โครงการสุขภาพในโรงเรียนหรือโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนนั่นเอง นอกจากนี้ในทฤษฎีของการศึกษาแผนใหม่

ย่อมถือได้ว่าโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นกิจกรรมและประสบการณ์ที่จำเป็น ซึ่งโรงเรียนทั่วไปจะต้องจัดดำเนินการให้เกิดขึ้นหรือมีขึ้นในโรงเรียนของตน อย่างน้อยที่สุดก็จะต้องให้ความสำคัญของงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนนี้มากพอ ๆ กับงานอื่น ๆ ในโรงเรียน

ดังนั้นการนิเทศวิชาสุขภาพจึงต้องมีการนิเทศทั้งสามด้านคือ การนิเทศทางด้าน การเรียนการสอนวิชาสุขภาพ การนิเทศทางด้านการจัดบริการสุขภาพ และการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน เพราะการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนและการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาสุขภาพและมีความสัมพันธ์กันไม่สามารถจะแยกจากกันได้ เนื่องจากเป็นแหล่งเสริมความรู้ สร้างทัศนคติและฝึกการปฏิบัติไปพร้อม ๆ กับการเรียนการสอนโดยตรงในห้องเรียน นอกจากนั้นก็ควรจะมีการดำเนินงานนิเทศด้านอื่น ๆ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กัน เช่น การวางแผนการนิเทศ การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ

ผู้นิเทศวิชาสุขภาพ

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนิเทศวิชาสุขภาพในโรงเรียนคือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยและครูภายในหมวดวิชาพลานามัย แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดคือ หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการนิเทศวิชาการภายในหมวดวิชาอยู่แล้ว นอกจากนั้นครูอาจารย์โดยเฉพาะครูสุขภาพบางท่านมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานนิเทศวิชาสุขภาพได้ เนื่องจากปัจจุบันครูอาจารย์มีวุฒิทางการศึกษาสูงขึ้น นอกจากนั้น การศึกษาค้นคว้าทางด้านการนิเทศการศึกษาสามารถทำได้ง่าย เนื่องจากมีการฝึกอบรม มีบริการการศึกษานอกระบบมากขึ้น และการนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียนเองสอดคล้องกับแนวความคิดในการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันคือ การนิเทศการศึกษาในปัจจุบันเน้นการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ กระตุ้น ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เน้นความเป็นประชาธิปไตยโดยให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันและเน้นการนิเทศเพื่อให้ผู้รับการนิเทศสามารถนิเทศตนเองต่อไปได้

งานนิเทศวิชาสุขภาพ

งานนิเทศวิชาสุขภาพนั้นควรประยุกต์และปรับปรุงจากงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย

โดยครอบคลุมงานทั้ง 3 ด้านของโครงการสุขภาพซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญในการให้สุขภาพแก่นักเรียน ซึ่งควรจะต้องประกอบด้วยงานด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. งานการวางแผนการนิเทศวิชาสุขภาพศึกษา
2. งานนิเทศทางด้านหลักสูตรวิชาสุขภาพศึกษา
3. งานนิเทศทางด้านจัดการเรียนการสอนวิชาสุขภาพศึกษา
4. งานนิเทศทางด้านสื่อการเรียนการสอนวิชาสุขภาพศึกษา
5. งานนิเทศทางด้านการวัดและประเมินผลวิชาสุขภาพศึกษา
6. งานนิเทศทางด้านการจัดบริการสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อส่งเสริม

การเรียนการสอนวิชาสุขภาพศึกษา

7. งานนิเทศทางด้านการพัฒนาบุคลากร
8. งานนิเทศทางด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ

นอกจากนี้ควรจะต้องพิจารณาการงานนิเทศทางด้านความสัมพันธ์กับชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสุขภาพศึกษา เข้ากับงานนิเทศด้านต่าง ๆ ทั้ง 8 งานด้วย จึงจะทำให้งานนิเทศวิชาสุขภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การจัดดำเนินการนิเทศวิชาสุขภาพศึกษา

การจัดดำเนินการนิเทศวิชาสุขภาพศึกษาและกิจกรรมนิเทศที่ใช้ในการนิเทศวิชาสุขภาพศึกษานั้น ควรร่วมอยู่ในการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ ควรประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน สภาพของหมวดวิชาพหุสาขา และความต้องการของครูสุขภาพศึกษา ดังมีผู้กล่าวถึงหลักสำคัญของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการนิเทศวิชาสุขภาพศึกษาไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนต้องถือว่าการนิเทศการศึกษา เป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง สำหรับการดำเนินการนิเทศนั้นผู้บริหารอาจจะดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ได้

2. การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ หากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งการนิเทศจะไม่มีโอกาสพบความสำเร็จได้เลย

3. จะต้องตระหนักไว้ว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น เป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงานให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น การนิเทศมิใช่เป็นการบังคับ ขู่ เชิญหรือคอยจับผิด

4. บุคลากรภายในโรงเรียนจะต้องยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในสภาพความเป็นจริงแล้วไม่มีใครที่จะมีความเชี่ยวชาญทุก ๆ ด้าน ดังนั้นจึงน่าจะได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความเชี่ยวชาญให้แก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

5. การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้อง เกิดขึ้นจากความจำเป็นในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

6. การเสริมสร้างกำลังใจของผู้บริหารจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงถือว่าการเสริมสร้างกำลังใจของผู้บริหารจะส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการนิเทศในโรงเรียนด้วย (สังัด อุทรานันท์ 2529 : 202-203)

ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยควรยึดหลักการดังกล่าวในการจัดดำเนินงานนิเทศวิชาสุขศึกษา นอกจากนี้หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยควรนำขั้นตอนในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมาใช้ในการจัดดำเนินงานนิเทศวิชาสุขศึกษา เนื่องจาก เป็นงานที่คล้ายคลึงกันคือ

ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ เป็นการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการร่วมกันของบุคลากรในที่นี้หมายถึงครูสุขศึกษา แล้วจัดให้มีการประชุมกำหนดแนวทางการจัดการนิเทศและกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการปฏิบัติ เป็นการดำเนินงานนิเทศตามแผนที่ได้กำหนดและตกลงกันไว้

ขั้นที่ 4 การสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ คือ ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ ซึ่งผู้สร้างเสริมกำลังใจให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าหมวดวิชา

ขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ เป็นการประเมินผลในส่วนที่เป็นผลผลิตของการจัดการนิเทศ กระบวนการและปัจจัยนำเข้า (input) เพื่อหาข้อบกพร่องปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แล้วนำมาใช้ในการปรับปรุงการจัดดำเนินงานนิเทศต่อไป (สังค อุทรานันท์ 2529 : 206-213)

นอกจากนี้ในการจัดและดำเนินงานนิเทศวิชาสุขศึกษา ควรจัดในรูปของคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยจัดให้มีรูปแบบที่แน่นอนชัดเจนจึงจะทำให้การนิเทศวิชาสุขศึกษาประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศวิชาสุขศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย ตามการรับรู้ของตนเองและครูสุขศึกษายังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ แต่มีการวิจัยที่ใกล้เคียงกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ การนิเทศและปัญหาการนิเทศวิชาสุขศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ โดยเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ดังต่อไปนี้

การวิจัยในประเทศ

สมทรง ภัทรชาคร (2514: 74-75) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาสายสามัญในจังหวัดพระนครและธนบุรี" เพื่อศึกษามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ถ้ามหัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 40 คน ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 220 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล จำนวน 40 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า งานที่หัวหน้าสายวิชาจัดทำด้วยตนเองมากกว่าร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ งานด้านการนิเทศและปรับปรุงการสอนของครูในสายวิชาและงานด้านการติดต่อและงานธุรการ งานที่หัวหน้าสายวิชาส่วนมากไม่ได้จัดทำ ได้แก่ งานเกี่ยวกับการนิเทศ และการปรับปรุงการสอนของครู งานเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการสอนของครูและงานเกี่ยวกับการส่งเสริมประสิทธิภาพของครูในสายวิชา ครูภาษาอังกฤษเห็นว่าคุณภาพในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายทางด้านการนิเทศและปรับปรุงการสอนของครูได้ผลน้อยที่สุด

สมศรี ขำกนก (2514: ง-จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าสายวิชา สังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ในจังหวัดพระนครและธนบุรี" เพื่อศึกษามบทบาทของหัวหน้าสายวิชาสังคมในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาสายสามัญในจังหวัดพระนครและธนบุรี และสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายวิชา โดยใช้แบบสอบถามถามไปยังหัวหน้าสายวิชา จำนวน 35 คน ครู 144 คน จาก 35 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาโดยเฉลี่ยแล้วหัวหน้าสายวิชาทำร่วมกับผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ คุณภาพการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาอยู่ในเกณฑ์พอใช้ งานที่มีคุณภาพการปฏิบัติต่ำที่สุดได้แก่ งานด้านการนิเทศการสอน ปัญหาในการปฏิบัติงานของหัวหน้าสายวิชา คือ ผู้บริหารไม่ได้วางโครงการเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชาไว้อย่างแน่นอน หัวหน้าสายวิชาไม่เข้าใจหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง

กฤษณี น้ำเพชร (2521: จ-ฉ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "วิธีปฏิบัติในการจัดการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา" โดยใช้แบบสอบถามถามผู้บริหาร จำนวน 385 คน ครู-อาจารย์ 385 คน จาก 44 โรงเรียน ในเขตการศึกษา 6 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร และครูปฏิบัติทางการนิเทศอยู่ในเกณฑ์น้อย ด้านการนิเทศการสอน การส่งเสริมวิชาการแก่ครู กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและห้องสมุด การประเมินผลและการสร้างขวัญของครู ครูและผู้บริหาร เห็นว่าปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ปัญหาอุปสรรคในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร คือ ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญทางการนิเทศ ขาดแคลนงบประมาณ ขาดการวางแผนดำเนินงานนิเทศอย่างเป็นทางการ

สิริวรรณ พุทธิสารลิขณ์ (2523: 101-102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามถามหัวหน้าหมวดวิชาและครูในหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา จำนวน 81 คน และ 162 คน จาก 81 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดและครู เห็นว่าหัวหน้าหมวดปฏิบัติมากเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน การนิเทศการสอนและปรับปรุงการสอนของครูอาจารย์ในหมวดวิชา การควบคุมดูแลการสอนของครู งานติดตามและประเมินผลงานของครู-อาจารย์ การส่งเสริมประสิทธิภาพของครู-อาจารย์ หัวหน้าหมวด และ

ครูมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องการพิจารณารายละเอียดของหลักสูตรประมวลการสอน การชี้แจงกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหลักสูตร วิธีสอน วิธีวัดผล การให้ความช่วยเหลือ แนะนำครู-อาจารย์ ในด้านการเรียนการสอน การศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานของครู-อาจารย์ เพื่อแก้ไข การจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสังเกตประสิทธิภาพและความสม่ำเสมอ ในการปฏิบัติงานของครู-อาจารย์และการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน การติดตามผลการส่งครู-อาจารย์ไปรับการอบรม การติดต่อประสานงานและดูการบางส่วน

จันทน์ อโนทยานนท์ (2523: 49-74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค" โดยใช้แบบสอบถามถามหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยและครูในหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค จำนวน 142 คน และ 284 คน ตามลำดับ จาก 142 โรงเรียน 71 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมงานก่อนเปิดภาคเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด งานนิเทศการสอนและปรับปรุงการสอนของครูอาจารย์ในหมวดวิชา งานควบคุมดูแลการสอนของอาจารย์ในหมวดวิชา งานส่งเสริมประสิทธิภาพของอาจารย์ในหมวดวิชา งานติดตามและประเมินผลงานของครูอาจารย์ในหมวดวิชา งานวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนงานบริหารบุคลากรทางวิชาการในหมวดวิชา งานส่งเสริมการเรียนวิชาพลานามัยของนักเรียน งานสถานที่และอุปกรณ์งานติดต่อประสานงาน หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยมีความคิดเห็นว่าตนเองปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ส่วนครูมีความคิดเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

บุญนำ เลาสถิตย์ (2525: 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 5" โดยใช้แบบสอบถามถามหัวหน้าสถานศึกษา 21 คน หัวหน้าหมวดวิชา 168 คน ครู-อาจารย์ จำนวน 345 คน ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าหมวดวิชามีการปฏิบัติในด้านวิชาการน้อย ในเรื่องการสาธิตการสอนแก่ครูในหมวดวิชา การร่วมกับครูวิเคราะห์ข้อสอบรายวิชาต่าง ๆ ของหมวดวิชา ทั้งสามกลุ่มเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชาปฏิบัติมาก ในเรื่องการร่วมมือกับฝ่ายวิชาการในการจัดแผนการเรียนและจัดตารางสอนของโรงเรียน ในส่วนที่หัวหน้าหมวดวิชาและครูเห็นว่าปฏิบัติน้อย ได้แก่ การวิเคราะห์และวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงงานวิชาการของหมวดวิชา การร่วมมือกับฝ่ายแนะแนว

ปฐมนิเทศนักเรียนในด้านวิชาการของหมวดวิชา การร่วมมือกับฝ่ายแนะแนวในการปฐมนิเทศนักเรียนในด้านวิชาการ และการร่วมมือกับครูวิเคราะห์หลักสูตรของหมวดวิชา

เสาวภา เชาว์ชลากร (2525: 243-255) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง สังกัดกองการมัธยมศึกษา" โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน 318 คน ครู 371 คน จากโรงเรียน 53 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 39 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 14 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางจากโรงเรียนทั้ง 2 ขนาด เห็นด้วยกับงานนิเทศการศึกษาทั้ง 8 ด้าน เรียงตามลำดับมากไปหาน้อย คืองานจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ งานด้านพัฒนาบุคลากร งานด้านการจัดระบบการสอน งานด้านหลักสูตร งานด้านการจัดบริการพิเศษอื่น ๆ งานด้านการวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษา งานด้านประเมินผล งานด้านสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการสอน งานนิเทศที่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางของโรงเรียนทั้งสองขนาดเห็นด้วยอย่างยิ่งคือ การเพิ่มพูนความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ แก่ครูภายในโรงเรียน การสนับสนุนให้ครูใช้วิธีสอนที่ทันสมัย การสนับสนุนให้ครูไปศึกษาเพิ่มเติม การจัดปฐมนิเทศครูใหม่ การจัดเอกสารหลักสูตร การมอบหมายและแบ่งงานสอนแก่ครู การเตรียมงานด้านการสอนก่อนเปิดภาคเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน งานนิเทศภายในที่หัวหน้าหมวดวิชาควรปฏิบัติคือ การสำรวจความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดมุมหนังสือทางวิชาการในหมวดวิชา งานนิเทศภายในที่หัวหน้าสถานศึกษา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาควรเป็นผู้ปฏิบัติคือ การมีส่วนร่วมคัดเลือกบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ การจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนแก่ครู งานนิเทศภายในที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและหัวหน้าหมวดวิชาควรเป็นผู้ปฏิบัติคือ การวางแผนการนิเทศภายใน การจัดหาเอกสารหลักสูตร การจัดทำตารางสอน งานนิเทศภายในที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูหรือคณะครูควรเป็นผู้ปฏิบัติ คือ การเตรียมงานด้านการสอนก่อนเปิดภาคเรียน การวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนทั้งสองขนาดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นคือ ขาดตัวผู้นิเทศภายใน ผู้นิเทศขาดความรู้ และความเข้าใจในการจัดดำเนินการนิเทศภายใน ครูไม่ใคร่ให้ความร่วมมือและไม่เข้าใจ ผู้บริหารไม่ให้

ความสำคัญเท่าที่ควร ผู้นิเทศไม่มีใครได้รับการยอมรับจากครู ระบบการบริหารงานไม่เอื้ออำนวย
ขาดการประสานงานภายใน ขาดอุปกรณ์และงบประมาณ มุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาพอที่จะ
ปฏิบัติงานนิเทศเพราะงานสอนมีมาก

สังจา จันทรเจริญ (2526: ฉ, 144-145) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็น
ของผู้บริหาร หัวหน้าหมวด ครู เกี่ยวกับสมรรถภาพการบริหารวิชาการของหัวหน้าหมวดโรงเรียน
มัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1" โดยใช้แบบสอบถาม ถามผู้บริหาร
โรงเรียน 48 คน หัวหน้าหมวดวิชา 129 คน และครู 333 คน จาก 24 โรงเรียน ผลการ
วิจัยพบว่า ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครูมีความคิดเห็นตรงกันว่า หัวหน้าหมวดวิชา
สมรรถภาพในการบริหารงานวิชาการในด้านการนิเทศงานวิชาการในระดับปานกลาง ในด้าน
หลักสูตรและเอกสารการใช้หลักสูตร วิธีสอนและจัดตารางสอน อุปกรณ์การเรียนการสอน การ
จัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และการวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ ผู้บริหาร
และหัวหน้าหมวดวิชามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าอยู่ในระดับมาก แต่ครูมีความคิดเห็นว่ายู่ใน
ระดับปานกลาง ความสามารถหรือสมรรถภาพในการบริหารวิชาการในด้านการนิเทศงานวิชาการ
ของหัวหน้าหมวดวิชาน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ทุกด้าน

ประสงค์ สังขะไชย (2526: จ-ฉ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร
โรงเรียนและครู เกี่ยวกับงานนิเทศการศึกษา ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
ในเขตการศึกษา 4" โดยใช้แบบสอบถาม ถามผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 275 คน และครูจำนวน
722 คน รวม 997 คน พบว่า ผู้บริหารและครูเห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ควรจัดงาน
นิเทศการศึกษาขึ้นภายในโรงเรียนทุกลักษณะงานนิเทศ โดยมีแนวโน้มเห็นด้วยมากกว่าเห็นด้วย
อย่างยิ่ง และพบว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นครั้งคราว
ไม่มีระบบแบบแผน โรงเรียนขาดบุคลากรผู้มีความรู้ ความชำนาญในการนิเทศ ครูไม่ศรัทธาต่อ
ผู้นิเทศ และไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องการมีการนิเทศ โรงเรียนขาดการวางแผนการนิเทศและ
ขาดงบประมาณ

นิวัตร นาคะเวช (2526: จ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร
และครู เกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 4" โดยใช้แบบสอบถามถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน 92 คน ครู
จำนวน 331 คน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศ

ภายในโรงเรียนควรเป็น การระดมสมอง การดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ การประชุม ปฏิบัติการ การใช้เอกสารให้ความรู้ การอภิปราย การให้ครูเสนอข้อ่าสารและบทความ จัดทัศนศึกษา การจัดฝึกอบรม การสัมมนา การสาธิต การสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ การจัดนิทรรศการ การสมาคมและสนทนากาการ การใช้แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ การทดสอบและวิจัย ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการนิเทศคือ โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ ขาดการนิเทศและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ครูขาดการยอมรับและศรัทธาต่อผู้นิเทศ ครูไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมนิเทศ ขาดงบประมาณและวัสดุในการจัดกิจกรรมการนิเทศ

อัจฉราลักษณ์ ปิ่นทับทิม (2528: 58-59) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศของครูสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 2" โดยส่งแบบสอบถาม ถามไปยังครูสุขศึกษาจำนวน 96 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูสุขศึกษามีความต้องการการนิเทศด้านการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาโดยเฉลี่ยมากทุกด้าน นอกจากนั้นผู้นิเทศส่วนหนึ่งที่ครูสุขศึกษาต้องการคือ ผู้ร่วมงานในหมวดวิชาพลานามัย และควรเป็นผู้ที่รัฐสภาพ เข้าใจปัญหาของโรงเรียนได้ดี

ฉวีวรรณ ไทพริบ (2529: 49-50) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการนิเทศวิชาสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษา" โดยส่งแบบสอบถามไปยังศึกษานิเทศก์วิชาสุขศึกษา สังกัดกรมพลศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 155 คน ผลการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์วิชาสุขศึกษามีปัญหาในการนิเทศอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง หลักสูตรและเนื้อหาวิชา วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน การออกเยี่ยมโรงเรียน ด้านการบริหาร และปัญหาที่อยู่ในระดับมากได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับเวลาในการนิเทศเนื่องจากมีงานอื่น ๆ มาก หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่กำหนดไว้กว้างเกินไป ยากต่อการปฏิบัติได้ครบถ้วน ขาดการสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนอยู่ห่างและกระจัดกระจาย

การวิจัยในต่างประเทศ

บิงกาแมน (Bingaman 1970: 111A-112A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การรับรู้ของครูต่อการปฏิบัติการนิเทศของหัวหน้าแผนกและของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรัฐเพนซิลวาเนีย" (Teachers's Perceived Supervisory Practices of

Their Department Heads of Subject Matter Specialists in Selected Pennsylvania High Schools) เพื่อศึกษาความแตกต่างของการรับรู้ของครูในการนิเทศ โดยหัวหน้าแผนกและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในขอบเขตของการนิเทศ โดยถามครู 200 คน จากโรงเรียนที่นิเทศโดยหัวหน้าแผนก 5 โรงเรียน และจากโรงเรียนที่นิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ 5 โรงเรียน ขอบเขตของการนิเทศในแบบสอบถามสร้างโดยครู 20 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทุกสาขาวิชา ได้ขอบเขตการนิเทศ 55 รายการ จากผลการวิจัยพบว่า หัวหน้าแผนกเกี่ยวข้องกับการบริหารมาก ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเกี่ยวข้องกับการนิเทศมาก ครูส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 50 เห็นว่าผู้นิเทศทั้ง 2 กลุ่ม นิเทศสม่ำเสมอและเป็นปกติ ครูส่วนใหญ่เห็นว่าคุณนิเทศทั้ง 2 กลุ่ม ปฏิบัติตามรายการของแบบสอบถาม 33 รายการ ครูที่ได้รับการนิเทศโดยหัวหน้าแผนกเห็นว่าหัวหน้าแผนกปฏิบัติการนิเทศสม่ำเสมอและปกติ 15 รายการ และครูที่ได้รับการนิเทศโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเห็นว่าผู้เชี่ยวชาญเฉพาะปฏิบัติการนิเทศเสมอ และปกติ 35 รายการ ครูทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าคุณนิเทศทั้ง 2 กลุ่ม เป็นผู้นำทางการศึกษาโดยการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยสรุปว่า ผู้นิเทศควรได้รับการบอกถึงขอบเขตหน้าที่ บทบาทและรายละเอียดของงานอย่างชัดเจน รวมถึงงานพิเศษที่ครูคาดหวังด้วย

ไทการ์ด (Tygard 1970: 6461-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์บทบาทและการปฏิบัติของหัวหน้าแผนกในการนิเทศครูภาษาอังกฤษบรรจุใหม่" (Analysis of the Role and Function of The Department Chairman in Supervising Beginning English Teachers) เพื่อศึกษาบทบาทของหัวหน้าแผนกในการนิเทศครูภาษาอังกฤษบรรจุใหม่ ในการพัฒนาทักษะการสอนโดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางภาษาของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรที่สร้างขึ้น โดยเน้นการนิเทศ 11 วิธีการ โดยศึกษานำกับหัวหน้าแผนกครูภาษาอังกฤษที่สอนปีแรกและนักเรียน โดยวิธีการทดลองแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมจะได้รับการนิเทศจากผู้นิเทศ 2-3 ครั้งต่อภาคเรียน และจากหัวหน้าแผนกเป็นครั้งคราว กลุ่มทดลองจะได้รับการนิเทศจากผู้นิเทศ บางประการ และได้รับการนิเทศจากหัวหน้าแผนกสม่ำเสมอ ผลการศึกษานำพบว่า การทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนของนักเรียนที่สอนโดยครูทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน นักเรียนที่สอนโดยครูที่ได้รับการนิเทศจากหัวหน้าแผนกมีปฏิสัมพันธ์ดีกว่ากลุ่มนักเรียนที่สอนโดยครูที่ได้รับการนิเทศ โดยผู้นิเทศ และนักเรียนกลุ่มทดลองดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การวิเคราะห์พัฒนาการทางการเรียนไม่พบการพัฒนาในกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยสรุปว่าการศึกษาแสดงให้เห็นว่าวิธีการการนิเทศอาจจะมีผลมากขึ้น ถ้าหัวหน้าแผนกเตรียมการให้ดีมากขึ้น ก็จะทำให้ผลสมบูรณ์ได้

ราฟิวส์ (Rafuse 1971: 2045-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทที่คาดหวังและการปฏิบัติจริงของหัวหน้าแผนก ในการบริหารและการนิเทศในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามการรับรู้ของครูใหญ่ หัวหน้าแผนกและครูในโรงเรียนรัฐบาลประจำตำบล ในเขตนาสซิว" (The Actual and Ideal Role of the Department Head in Secondary School Administration and Supervision as Perceived by Principals, Department Heads, and Teachers in Public School Districts in Nassau Country) เพื่อศึกษาการรับรู้ของครูใหญ่ หัวหน้าแผนกและครูที่มีต่อระดับการปฏิบัติและระดับความคาดหวังในการปฏิบัติของหัวหน้าแผนกโดยศึกษาจากประชากร 1,274 คน เป็นครูใหญ่ 84 คน หัวหน้าแผนก 393 คน ครู 797 คน จาก 5 สาขาวิชา 84 โรงเรียนในเขตนาสซิว นิวออร์ก โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยคำถาม 86 กิจกรรม ของหัวหน้าแผนก ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของ 3 กลุ่มแตกต่างกัน หัวหน้าแผนกคิดว่าตนเองปฏิบัติและสนใจในกิจกรรมการบริหารและการนิเทศมาก แต่ครูใหญ่เห็นว่าหัวหน้าแผนกสนใจและปฏิบัติบ้าง ครูเห็นว่าปฏิบัติ เพียงเล็กน้อย ผู้วิจัยสรุปว่า ครูใหญ่ หัวหน้าแผนก และครูเห็นว่าหัวหน้าแผนกควรปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะครูใหญ่เห็นว่าหัวหน้าแผนกควรปฏิบัติหน้าที่ให้มากที่สุดและสำคัญมาก

สรุปรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารายงานการวิจัยต่าง ๆ ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัย เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศวิชาสุขศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย ตามการรับรู้ของตนเองและครูสุขศึกษา แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียง คือ การนิเทศภายในโรงเรียนและบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาดังได้รวบรวมไว้ข้างต้น ซึ่งพอสรุปได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษายังมีการปฏิบัติน้อย และยังไม่มีการจัดการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารและครูเห็นด้วยกับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งงานการนิเทศภายในโรงเรียนควรประกอบไปด้วย 8 งาน ดังต่อไปนี้คือ งานด้านการวางแผนการจัดการนิเทศ งานด้านหลักสูตร งานด้านการเรียนการสอน งานสิ่งอำนวยความสะดวกและวัสดุอุปกรณ์ งานด้านการวัดและประเมินผล งานพัฒนาบุคลากร งานด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และงานด้านจัดบริการพิเศษอื่น ๆ ผู้ที่มีบทบาทในการนิเทศภายในโรงเรียนคือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้มีความรู้ความชำนาญ

ในด้านบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในการนิเทศภายในยังมีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ต่ำ งานนิเทศภายในที่หัวหน้าหมวดวิชาควรปฏิบัติคือ งานทางด้านสื่อการเรียนการสอน หลักสูตร และหนังสือประกอบหลักสูตร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การวางแผนการนิเทศ การจัดตารางสอน การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน การศึกษาวิจัย เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

จากงานวิจัยในต่างประเทศพอสรุปได้ว่า หัวหน้าหมวดวิชาสามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการสอนของครูได้ดี ครูและผู้บริหารเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชายังปฏิบัติทางการนิเทศอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ครูและผู้บริหารเห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชาควรปฏิบัติทางการนิเทศให้มากขึ้น เพราะมีความจำเป็นและสำคัญมาก ตลอดจนหัวหน้าหมวดวิชาควรทราบขอบเขตงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองอย่างชัดเจน

จากการรวบรวมรายงานการวิจัยต่าง ๆ ทำให้ทราบว่า มีการศึกษามหาบทและการปฏิบัติของหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ ทางด้านการบริหารและการนิเทศ แต่ยังไม่มีการศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศวิชาสุขศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย ตามการรับรู้ของตนเองและครูสุขศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศวิชาสุขศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย ตามการรับรู้ของตนเองและครูสุขศึกษา เพื่อให้ทราบการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยและครูสุขศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศวิชาสุขศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศวิชาสุขศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครูสุขศึกษายิ่งขึ้น